

УДК 336.22

Кміть В.М.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка***Комарницький В.І.***студент
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ПРОБЛЕМИ І НЕДОЛІКИ ДІЮЧОЇ СИСТЕМИ НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ

Досліджено систему непрямого оподаткування в Україні, виявлено особливості її формування та проблеми функціонування. Визначено причини недосконалості податку на додану вартість і запропоновано напрями вдосконалення механізму справляння цього податку в Україні з урахуванням практики європейських країн. Обґрунтовано проблеми і перспективи розвитку вітчизняного акцизного оподаткування з огляду на євроінтеграційний курс розвитку держави.

Ключові слова: непрямі податки, пряме оподаткування, податок на додану вартість (ПДВ), акцизний податок, мито, адміністрування податків, система оподаткування.

АННОТАЦИЯ

Исследована система косвенного налогообложения в Украине, выявлены ее характеристики и проблемы. Определены причины несовершенства налога на добавленную стоимость и предложены направления совершенствования механизма взимания этого налога в Украине с учетом практики европейских стран. Обоснованы проблемы и перспективы развития отечественного акцизного налогообложения с учетом требований Европейского Союза.

Ключевые слова: косвенные налоги, косвенное налогообложение, налог на добавленную стоимость (НДС), акцизный налог, пошлина, администрирование налогов, система налогообложения.

ANNOTATION

The system of indirect taxation in Ukraine was investigated, its characteristics and problems were revealed. The reasons for the imperfection of the value added tax are determined and directions are offered for improvement of the mechanism of tax collection in Ukraine taking into account the practice of European countries. The problems and perspectives of the development of domestic excise taxes based on the requirements of the European Union are substantiated.

Key words: indirect taxes, indirect taxation, value added tax (VAT), excise tax, duty, tax administration, taxation system.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Українська система оподаткування потерпає, насамперед, від дискреції (можливості «вирішувати питання» на власній розсуд) виконавців із боку держави, а також є структурно викривленою, з надмірним непрямым оподаткуванням. Це не відповідає національній специфіці ведення бізнесу, оскільки у поєднанні з інституційними особливостями України призводить до особливо великих зловживань та викривлень.

У ринкових умовах великого значення набувають непрямі методи втручання держави в економіку. Серед основних інструментів державного регулювання ринкової економіки чільне місце посідають податки. За допомогою

податкової політики держава може впливати на процеси як на макро-, так і на мікроекономічному рівні, визначати темпи економічного розвитку на майбутнє. Існує низка основних податків, які отримали загальносвітове визнання, хоча механізм їх сплати може істотно відрізнятися в конкретних країнах. Вагоме місце у податковій системі кожної країни посідають непрямі податки. З огляду на це, проблеми їхнього впливу на економічні процеси і використання цього впливу в стимулюючому напрямі набувають актуальності. Від того, як побудована система непрямого оподаткування, залежить не тільки виконання нею фіскальної функції, а й стимулювання розвитку економіки [1, с. 48].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Загальні питання непрямого оподаткування займають провідне місце у працях учених різних країн світу. Особливо такі дослідження актуалізувалися у другій половині ХХ ст. через інтенсифікацію процесу запровадження податку на додану вартість (далі – ПДВ) та соціальну орієнтацію ринкової економіки. Серед іноземних учених, які досліджували багаточисельні аспекти оподаткування та непрямі податки зокрема, найбільш відомі роботи С. Брю, А. Вагнера, Т. Гоббса, П. Леруа-Больє, Дж. Локка, К. Макконнелла, Дж.Ст. Мілля, Ф. Нітті, Д. Рікардо, А. Сміта, П. Семюельсона, Л. Штейна та ін.

Сьогодні в Україні теоретичні і практичні питання вдосконалення системи непрямого оподаткування, його впливу на макроекономічні та соціальні процеси стали предметом дослідження вітчизняних фахівців, серед яких варто виділити таких, як: В.М. Андрущенко, О.М. Бандурка, В.В. Буряковський, О.Д. Васирик, М.І. Вдовиченко, В.П. Вишневецький, Т.А. Власенко, М.Я. Дем'яненко, В.С. Загорський, А.І. Крисоватий, М.П. Кучерявенко, В.В. Макаренко, В.М. Опарін, К.В. Павлюк, Г.О. П'ятаченко, А.М. Соколовська, В.М. Суторміна, В.М. Федоров та ін. Проте окремі аспекти непрямого оподаткування залишаються недостатньо вивченими, що й зумовило вибір теми дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Цілі статті полягають в оцінці функ-

ціонування непрямих податків у системі оподаткування України, виокремленні ключових проблем, а також наданні рекомендацій щодо можливих шляхів подальшого вдосконалення системи непрямого оподаткування.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як відомо, непрямі податки – це податки, об'єктом оподаткування яких є господарські операції – продаж товарів, робіт, послуг, імпорту, експорту тощо.

Непрямі податки виступають надбавкою до ціни товарів (робіт, послуг) і сплачуються кінцевими споживачами цих товарів (робіт, послуг) у формі таких платежів, як ПДВ, акцизний податок та мито.

У теорії оподаткування доведено, що непрямі податки вважаються несправедливими (не враховують розмір доходів платників), хоча й мають певні переваги. За відносно простого механізму їх справляння вони забезпечують стабільні й суттєві доходи до бюджетів різних рівнів.

Психологічно непрямі податки сприймаються платниками легше, ніж прямі, адже вони приховані у ціні, тому в момент сплати покупець не завжди усвідомлює, що сплачує податок.

ПДВ – це непрямий податок на додану вартість, яка створена на всіх стадіях виробництва та обігу, включається у формі надбавки до ціни товару (робіт, послуг) і повністю сплачується кінцевим споживачем цього товару (робіт, послуг). ПДВ – це порівняно новий вид податку й є однією з форм універсальних акцизів [2, с. 258].

В Україні ПДВ уперше запроваджено в 1992 р., і разом з акцизним податком він замінив податок з обороту і податок із продажу. А 1997-го був ухвалений новий Закон України «Про податок на додану вартість», який суттєво змінив порядок справляння податку, що діяв раніше. Сьогодні ПДВ нараховується та сплачується відповідно до норм Розділу V Податкового кодексу України (далі – ПКУ) [3].

В основу розрахунку ПДВ покладено методичку визначення доданої вартості. ПДВ є одним з основних непрямих податків в Україні, окремі елементи якого потребують удосконалення, ураховуючи досвід європейських країн. Непрямі податки є стабільним джерелом доходів, зокрема в Україні за їх рахунок формується

більша частина доходів державного бюджету (табл. 1).

Надходження з ПДВ у 2016 р. становили 181,5 млрд. грн., що на 42,7 млрд. грн., або на 30,8%, більше, ніж у 2015 р., що пояснюється ростом обсягів імпорту товарів без урахування природного газу, вираженому в доларах США, на 12,3% (за даними Державної служби статистики України (далі – ДССУ)) та середнього обмінного курсу гривні до долара США (за даними Національного банку України, середньорічний курс гривні до долара США за 2016 р. збільшився на 17% порівняно з 2015 р.) [4].

Незважаючи на високий рівень адаптації законодавства до гармонізованих норм ЄС, вітчизняна практика адміністрування ПДВ усе ж таки має багато вад і недоліків, про що неодноразово зазначалося в роботах різних фахівців. Аналіз економічної літератури дає змогу узагальнити наявні суттєві проблеми механізму стягнення ПДВ в Україні, до яких слід віднести такі:

– *недосконалість законодавства*. Зокрема, ухвалений у 2011 р. ПКУ не розв'язує всіх проблем і неузгодженостей попереднього законодавства щодо адміністрування ПДВ [1, с. 312];

– *зниження фіскальної достатності ПДВ*. Хоча ПДВ і забезпечує значну частку податкових надходжень бюджету, однак він є меншим від потенційно можливого. Так, ефективність стягнення податку за відносно високої ставки знижується неадекватно низьким ПДВ-компонентом у структурі ефективної ставки податків на споживання;

– *високий рівень ставки податку*. Відомо, що висока ставка не стимулює, а навпаки, стримує економічну активність. В Україні відносно висока і фактично єдина ставка ПДВ – 20% (хоча ще з 2014 р. ПКУ було заплановане зниження до 17%) забезпечує ефективність фіскальної функції, проте фактично не реалізує інші функції ПДВ;

– *недосконалість діючого механізму відшкодування ПДВ із бюджету*. Проблема є одним із макроекономічних чинників охолодження економіки. До того ж використання чинним урядом механізму конвертації заборгованості з ПДВ в облігації внутрішньої державної позики не є розв'язанням проблеми, оскільки породжує труднощі, пов'язані з процедурою адміністрування;

Таблиця 1

Частка надходжень непрямих податків до державного бюджету

Доходи Державного бюджету	Роки							
	2013		2014		2015		2016	
	Млрд. грн.	Частка %	Млрд. грн.	Частка %	Млрд. грн.	Частка %	Млрд. грн.	Частка %
Непрямі податки	176,9	100	196,7	100	281,87	100	291,60	100
ПДВ	128,3	72,54	139	70,66	164,11	58,22	181,5	62,24
Акцизний податок	35,3	19,95	45,1	22,92	77,46	27,48	90,1	30,89
Мито	13,3	7,51	12,6	6,42	40,3	14,29	20	6,85

Джерело: складено на основі [4]

– наявність необґрунтовано великої кількості пільг із ПДВ, цільове призначення яких є непрозорим, а процес контролю – складним. Незважаючи на скасування більшості пільг 2005 р. у рамках СЕЗ і за галузевими програмами, сьогодні обсяг звільнень від ПДВ залишається великим;

– необхідність ведення платниками ПДВ як бухгалтерського, так і податкового обліку. Для визначення суми ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету, на підприємстві в обов'язковому порядку організується податковий облік ПДВ шляхом складання податкових накладних і ведення реєстру отриманих і виданих податкових накладних, що ускладнює роботу бухгалтерів;

– виникнення тінювих схем ухилення від ПДВ. Мінімізація сплати ПДВ набула критичного обсягу, про що свідчить низька продуктивність податку за досить обмеженої кількості податкових пільг, які в ідеалі мають бути єдиним фактором, що знижують продуктивність [3, с. 279].

До найпоширеніших способів мінімізації належать: штучне формування податкового кредиту за допомогою використання фіктивних банкрутів і фальшивих накладних діючих підприємств, віртуальні фінансово-господарські операції, реалізація продукції через спрощену систему оподаткування, фіктивний експорт [5].

Зважаючи на вагомий вплив провідних науковців та економістів, а також законодавчі ініціативи чинної влади, концептуальними напрямками вдосконалення ПДВ з урахуванням досвіду ЄС, на нашу думку, мають бути такі:

1. *Подальше вдосконалення законодавства у сфері ПДВ та остаточна його адаптація до вимог ЄС.* Цей найважливіший напрям трансформації вітчизняної системи ПДВ повинен стати вирішальним і охоплювати діяльність влади на усунення неякісних властивостей чинного законодавства, забезпечивши стабільність правового поля і його систематизацію в єдиному законодавчому акті, а саме ПКУ [6]. Завершення адаптації законодавства у сфері ПДВ до ЄС, яку зобов'язалася здійснити Україна відповідно до Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС [7], стане запорукою успішності майбутньої інтеграції України до європейської спільноти.

2. *Ліквідація неефективних пільг із ПДВ.* Хоча перелік пільг в Україні економічно і соціально обґрунтований, постає питання щодо ефективності та раціональності їх надання. Очевидно, варто перейти до практики, яка застосовується в більшості європейських країн. Вона полягає у зниженні ставки ПДВ з одночасною ліквідацією більшості пільг.

3. *Запровадження диференційованих ставок ПДВ.* На думку фахівців, такий крок реформування чинної системи ПДВ зменшить негативний вплив високої стандартної ставки на рівень добробуту незаможних. На перший погляд, така ідея значно ускладнить адміністрування ПДВ,

але насправді в Україні практика диференціації ставок давно застосовується (діє нульова ставка ПДВ). Водночас знижена ставка ПДВ на соціально значущі товари в Україні не сприймається законодавцями. Цей крок є зайвим щодо як наповнення бюджету, так і соціальної справедливості. Ключовий аргумент «проти» – збільшення адміністративних витрат на нарахування і сплату ПДВ [8]. Однак вважаємо, що мета податкової політики держави полягає у тому, щоб вилучити гроші у формі податків (зокрема, ПДВ) із приватного сектору найефективнішим, соціально справедливим і необтяжливим способом.

4. *Забезпечення своєчасного відшкодування ПДВ і створення умов для недопущення нових боргів.* Повнота і своєчасність відшкодування ПДВ є важливими не лише для відновлення обігових коштів підприємств, а й для піднесення міжнародного авторитету України. Так, створення урядом спеціального фонду, кошти якого враховувалися б під час складання бюджету, могли б спрямовуватися на виконання зобов'язань із відшкодування лише в разі невиконання плану надходжень ПДВ або перевищення фактичного обсягу вимог на відшкодування їхнього прогнозного значення.

5. *Вдосконалення процесів адміністрування ПДВ.* У ЄС функціонує автоматизована система обміну інформацією про ПДВ (VIES), метою якої є контроль над фінансовими потоками в межах внутрішніх кордонів Союзу. Така система дає компаніям змогу швидко отримати підтвердження ПДВ від своїх торговельних партнерів, включає механізми адміністрування ПДВ для моніторингу та контролю руху товарів між країнами ЄС для виявлення податкових правопорушень. У перспективі система автоматизації процесів адміністрування ПДВ і подання електронної звітності в Україні повинна поступово інтегруватися в європейську систему VIES, що підвищить ефективність контролю шляхом прискорення здійснення органами Державної фіскальної служби України (далі – ДФС) перевірки достовірності даних щодо товарних потоків і нарахування ПДВ.

Наступним за значимістю та розміром надходжень до Зведеного бюджету України (серед непрямих податків) є *акцизний податок*, справляння якого регламентується Розділом VI ПКУ [3] й який є непрямим загальнодержавним податком на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених ПКУ як підакцизні, що включається до ціни таких товарів.

Варто зазначити, що акцизний податок формує значну частину доходів Зведеного бюджету України. Так станом на 2016 р. надходження з акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) становили 55,1 млрд. грн., що на 16,3 млрд. грн., або на 42,1%, більше, ніж у 2015 р., та зумовлене як збільшенням обсягів виробництва деяких підакцизних товарів (зокрема, за даними ДССУ, за 2016 р. порівняно з попереднім роком збіль-

шився обсяг виробництва: тютюнових виробів – на 5,8% та виноробної продукції – на 6,6%), так і змінами законодавства. Збільшення надходжень зумовлено ростом з 1 січня 2016 р. специфічної ставки акцизного податку на тютюнові вироби на 40%, на нафтопродукти – на 13%, а також ростом курсу гривні до євро – на 16,8% порівняно з 2015 р. (на нафтопродукти та транспортні засоби ставка акцизного податку встановлена в євро) [4].

Значна кількість неякісних підакцизних товарів на вітчизняному ринку та часті випадки контрабандного ввезення зазначених товарів в Україну свідчать про недостатній рівень державного (у тому числі й податкового) регулювання вітчизняного ринку зазначеної продукції. Із цієї причини механізми акцизного оподаткування потребують посиленої уваги з боку науковців, завданням яких, насамперед, є посилення регулюючих властивостей акцизного оподаткування та обмеження через податкові механізми незаконного виробництва та тіньового обігу алкогольних, тютюнових виробів та інших підакцизних товарів.

В Україні акцизне оподаткування характеризується низкою недоліків, які знижують його фіскальну ефективність і регуляторні можливості, незважаючи на досить тривалу історію становлення його розвитку акцизного оподаткування. Очевидно, що чим більшою є група підакцизних товарів, тим вагомніше фіскальне значення акцизного податку у формуванні дохідної частини бюджетів різних рівнів.

Сьогодні в Україні, як і в багатьох інших країнах, акцизом обкладаються товари, котрі відповідають одній або декільком характеристикам із наведених нижче. По-перше, виробництво й реалізація таких товарів перебувають під наглядом держави. По-друге, вони характеризуються нееластичністю попиту за ціною. По-третє, еластичність попиту за доходом для цих товарів часто більша за одиницю. По-четверте, у державі прийнято вважати, що використання цих товарів не приносить користі споживачам та, з великою ймовірністю, викликає негативні зовнішні ефекти. По-п'яте, до підакцизних не належать товари першої потреби. Разом із тим акцизний податок, як і всі непрямі податки, збільшує ціни на відповідні товари [9, с. 114].

До недоліків адміністрування акцизного податку в останні роки в Україні слід також зарахувати часті й не завжди з початку календарного року підвищення його ставок. Та попри це питання про скасування цього податку в Україні за всі роки його адміністрування на відміну від представника універсального акцизу ПДВ не порушувалося.

Збільшуючи ставки акцизного податку протягом останніх років, держава насамперед розв'язує проблему наповнення дохідної частини бюджету. Адже, з одного боку, як державний регулятор відносин між платниками податків і урядом система оподаткування повинна

стимулювати розвиток бізнесу у країні, а з іншого – виконувати суто фіскальну функцію, а саме формувати дохідну частину бюджетів різних рівнів, без яких неможлива державність. Таким чином, сприяючи динамічному зростанню економіки та, як наслідок, підвищенню конкурентоспроможності держави і збільшенню попиту, система оподаткування надає можливість отримувати доходи як державі, так і бізнесу [6, с. 252].

Підвищення ставок акцизного податку через можливе зниження попиту на підакцизну продукцію може дещо зменшити прибуток підприємств платників цього податку. Втім, оскільки акцизний податок є базою оподаткування ПДВ, можна чекати незначного зменшення оборотних коштів підприємств, орієнтованих на вітчизняного споживача.

На особливу увагу заслуговують утрати бюджету внаслідок ухилення від сплати податків. У рамках цього дослідження ми зупинимось на втратах бюджету, що виникають через наявність неофіційної, або неформальної, економіки, яка належить до найбільших проблем практично для всіх країн постсоціалістичного простору. За оцінками різних аналітиків, в Україні тіньовий сектор становить від 15% до 65% ВВП, і кожен третій громадянин країни так чи інакше пов'язаний з отриманням доходів у неофіційній сфері. Крім недоплати податків до бюджету й обов'язкових податків до позабюджетних фондів тощо, існування неформальної економіки загрожує в довгостроковій перспективі дестимулюванням підприємців працювати легально. Особливо це стосується підприємств, що виробляють підакцизну продукцію, адже надходження від акцизного податку чи не найбільше залежать від розвитку тіньового сектору [6, с. 254].

Тому для вдосконалення оподаткування підакцизних товарів і збільшення наповнення дохідної частини Зведеного бюджету України потрібно вжити заходи щодо виведення виробництва підакцизних товарів із неофіційного сектору економіки.

Наступним непрямим податком є *мито* – вид митного платежу, що стягується з товарів, які переміщуються через митний кордон України, тобто ввіз, вивіз чи транзит, і який включається до ціни товарів та сплачується за рахунок кінцевого споживача. Порядок його справляння регламентується Митним кодексом України [10].

Динаміка митних платежів упродовж 2013-2016 рр. є неоднозначною та не має чітко вираженої тенденції до змін. Частка митних платежів є порівняно незначною і коливається в межах 3,19-7,61% доходів державного бюджету України. У 2013 р. обсяг мита в Україні становив 13,3 млрд. грн., у 2014 р. – 12,6 млрд. грн., у 2015 р. зафіксовано найбільший обсяг мита – 40,3 млрд. грн. За 2016 р. від митного оподаткування надійшло 20 млрд. грн. [4].

Митне оподаткування в Україні потребує розвитку митного контролю, тобто реорганізації системи митних органів та вирішення проблем правового регулювання митного контролю, оскільки продовжують діяти застарілі нормативні акти, між чинними правовими актами наявні істотні суперечності, що порушує системність митного та податкового законодавства, чимало нормативних актів виявляються неефективними. У цих умовах необхідно використати особливості міжнародно-правових стандартів, що дасть змогу застосувати досвід країн ЄС з урахуванням національних традицій, менталітету, наукових здобутків українських учених-юристів у процесі справляння мита та інших митних платежів під час перетинання митного кордону.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Ураховуючи наявні неузгодженості окремих елементів вітчизняних ПДВ, акцизного податку та мита з європейськими стандартами, у статті обґрунтовано концептуальні напрями подальшого вдосконалення механізмів їх стягнення. У сфері ПДВ такими є: подальше вдосконалення законодавства та остаточна його адаптація до вимог ЄС; ліквідація неефективних пільг; запровадження диференційованих ставок; забезпечення своєчасного відшкодування; вдосконалення процесів адміністрування ПДВ.

У сфері акцизного оподаткування основними напрямами вдосконалення є: підвищення рівня адаптації законодавства до вимог ЄС; розширення переліку підакцизних товарів, об'єктів та бази оподаткування; посилення екологічної спрямованості акцизного оподаткування; підвищення дії фіскальної і регулятивної функцій акцизу.

Подальшого вдосконалення потребує й митне оподаткування. Основними заходами вважаємо вдосконалення митного законодавства; уніфікацію порядку справляння мита; посилення контролю над митницею; створення чіткого механізму застосування спрощеного порядку проведення процедур митного оформлення.

Впровадження всіх зазначених вище заходів у сфері непрямого оподаткування дасть змогу наблизитися до моделі, яка б забезпечила поєднання фіскальної ефективності з одночасним забезпеченням належного регулюючого впливу на соціально-економічні явища та процеси.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бандурка О.М., Понікаров В.Д. Податкове право: науково-практичний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2014. 312 с.

2. Жукевич О.М. Актуальні проблеми застосування ПДВ в Україні. Економічний простір. 2009. № 22/2. С. 258-264.
3. Диференціація ставок ПДВ: за і проти / Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2010/05/19/235781/> – 01.09.2013.
4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua>.
5. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Макаренко В.В. Напрями вдосконалення адміністрування акцизного збору в Україні. Інноваційна економіка. 2010. № 2. С. 252-256.
7. Угода про партнерство. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_012.
8. Податкова система: навч. посіб. / Л.П. Сидельникова, Т.П. Сидельникова, Н.М. Костіна. К.: Ліра-К, 2013. 424 с.
9. Хлібок Ю.А. Основні напрями реформування сучасної податкової системи України. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2009. № 2(6). С. 114-118.
10. Митний кодекс. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

REFERENCES:

1. Bandurka O.M. Podatkove pravo: [naukovo-praktychnyy posibnyk] / O.M. Bandurka, V.D. Ponikarov. – K.: Tsentri uchbovoyi literatury, 2014. – 312 s.
2. Zhukevych O.M. Aktual'ni problemy zastosuvannya PDV v Ukraini / O.M. Zhukevych // Ekonomichnyy prostir. – 2009. – № 22/2. – S. 258-264.
3. Dyferentsiatsiya stavok PDV: za i proty Ekonomichna pravda [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.epravda.com.ua/publications/2010/05/19/235781/> – 01.09.2013.
4. Ofitsiyyny sayt Derzhavnoyi kaznacheys'koyi sluzhby Ukrainy [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.treasury.gov.ua>.
5. Podatkovyy kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Makarenko V.V. Napryamy vdoskonalennya administruvannya aktsyznoho zboru v Ukraini / V.V. Makarenko // Innovatsiyna ekonomika. – 2010. – № 2. – S. 252-256.
7. Uhoda pro partnerstvo [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_012.
8. Sidel'nykova L.P. Podatkova systema: [navch. posib.] / L.P. Sidel'nykova, T.P. Sidel'nykova, N.M. Kostina. – K.: Lira-K, 2013. – 424 s.
9. Khlibok Yu.A. Osnovni napryamky reformuvannya suchasnoyi podatkovoyi systemy Ukrainy / Yu.A. Khlibok // Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu. – 2009. – № 2(6). – S. 114-118.
10. Mytnyy kodeks [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Kmit V.M.
*Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Finance, Money Circulation and Credit
Ivan Franko National University of Lviv*

Komarnytskyi V.I.
*Student,
Ivan Franko National University of Lviv*

PROBLEMS AND SHORTCOMINGS OF THE EXISTING SYSTEM OF IMMEDIATE TAXATION IN UKRAINE

The Ukrainian system of taxation suffers, first of all, from discretion (the ability to “solve issues” at its discretion) by state executives, and is structurally distorted – with excessive indirect taxation. This is not in line with the national business specifics, as combined with the institutional features of Ukraine leads to particularly high levels of abuse and distortion.

As it is known, indirect taxes are taxes, the subject of taxation of which are economic transactions – the sale of goods, works, services, import, export, etc.

Indirect taxes are an increment to the price of goods (works, services) and paid by end users of these goods (works, services) in the form of such payments as (VAT), excise tax and duty.

In the theory of taxation, it is proved that indirect taxes are considered unfair (not taking into account the size of taxpayers’ income), although they have certain advantages. Due to the relatively simple mechanism of their collection, they provide stable and substantial revenues to budgets of different levels.

Psychologically, indirect taxes are more easily perceived by taxpayers than direct ones, because they are hidden in the price. Therefore, at the time of payment, the buyer is not always aware that he pays a tax.

Taking into account the existing inconsistencies of certain elements of the domestic VAT, excise tax and customs duties with European standards, the article substantiates the conceptual directions of further improvement of the mechanisms for their collection. In the field of the VAT, these are: further improvement of legislation and its final adaptation to the requirements of the EU; elimination of ineffective privileges; introduction of differentiated rates; providing timely reimbursement; improvement of VAT administration processes.

In the area of excise taxation, the main areas of improvement are: increasing the level of adaptation of legislation to EU requirements; extension of the list of excisable goods, objects and tax bases; strengthening of the ecological orientation of excise taxation; increasing the fiscal and regulatory functions of the excise.

Further improvement also requires customs taxation. The main measures are the improvement of customs legislation; unification of the procedure for collecting customs duties; strengthening control over the customs; creation of a clear mechanism for applying simplified procedures for customs clearance procedures.

The introduction of all the above-mentioned indirect tax measures will allow us to come closer to a model that would combine fiscal efficiency with the simultaneous provision of proper regulatory influence on socio-economic phenomena and processes.